

Espanya no té centre

OPINIÓ

L'ESPAI DE CENTRE NO EXISTIRÀ A ESPANYA FINS QUE ES TANQUIN LES FERIDES DE LA GUERRA, I EL PSOE I CIUTADANS, A MÉS, NO SÓN GENS CENTRISTES EN EL DEBAT TERRITORIAL.

Fins i tot abans de les últimes i complicades eleccions espanyoles, alguns amics meus em deien que el que li calia a Espanya era un pacte entre els Ciudadanos i el PSOE per construir un espai de centre polític contra els extremismes. Un espai ampli entre liberals i socialdemòcrates que deixés de banda populistes i conservadors i que estigués en condicions d'enfrontar-se a allò que solen anomenar, segons els dies, *el problema catalán* o *el órdago independentista*. Continuaven dient que aquesta aliança estratègica seria l'hereva natural del pacte entre azañistes i socialistes que va portar la República en els anys 30 i que la va governar en els seus pocs anys de mínima normalitat democràtica. Un pacte regeneracionista i progressista per dur a terme el gran projecte inacabat de l'Estat espanyol: dur Espanya a la modernitat occidental.

Després del laberint que van provocar els resultats de les últimes eleccions espanyoles, aquest pacte s'ha mig produït i s'ha presentat efectivament com l'acte fundacional d'un espai polític de centre. Però quan et mires el pacte t'adones que, a més de tenir unes escassíssimes possibilitats d'èxit –és a dir, d'esdevenir un pacte de Govern– és en realitat un document gasós i conjuntural, sense pes ni gruix, més fruit del *dribbling* d'estar per cas en una situació política fluida que d'una perspectiva històrica profunda. És un pacte fingit, impostat, per fer veure un acord que no existeix, en definitiva un pacte impossible. I potser el pacte és impossible perquè l'espai que diuen que volen fundar és també impossible, no hi és ni se l'espera. A Espanya –a l'Espanya en el sentit estricte del terme– el centre polític no existeix. Si observem els resultats electorals de la Transició ençà, el centre a Espanya és una frontera, una ratlla entre dos blocs, no pas un espai que basculi cap a una banda

VICENÇ
VILLATORO
villatorolamolla@hotmail.com

o l'altra. No existeix ni el centrisme com a actitud ni el centre com a espai. UCD –del tot respectable– no era un partit de centre, sinó un partit per resituar en democràcia una part, prou valuosa, del personal polític moderat del franquisme. El CDS no va quallar. L'operació reformista de Roca estava pensada amb ulleres catalanes i va tenir una recepció desastrosa.

Certament, abans de la guerra hi havia a Espanya –repeteix, estic pensant en l'Espanya estricta– un embrió de centrisme. Azaña, per descomptat. El republicanisme, que es podia aliar amb el socialisme moderat (no tant amb el socialisme radical, que va existir també a la República). Va ser aquest centrisme fràgil el que va portar un república sense republicans, com es deia a l'època. Era interessant, però prim. En qualsevol cas, la guerra el va matar. La guerra –és a dir, la suma de la revolució, la guerra i la repressió terrible del franquisme– va dividir el país en dos, sense espai al mig. O dels uns o dels altres. No ho dic des de la politologia, sinó des de la memòria familiar. El meu

avi, andalús, de Castro del Río, era regidor d'Izquierda Republicana. Un centrista. L'esclat de la guerra el va dur a un comitè popular controlat pels anarquistes, amb qui no s'acabava d'entendre. Sí amb els socialistes. Acabada la guerra, el franquisme el va condemnar a mort, i al final li van commutar la pena per la presó a Burgos. El trenta-sis era un centrista. Després de la guerra, i ja per sempre, un *rojo*. El mateix va passar en direcció contrària. Alguns centristes van acabar conjunturalment franquistes simplement perquè eren de missa i els anarquistes els anaven a buscar per afusellar-los. És difícil posar-te al costat dels qui et volen afusellar. La guerra (revolució, guerra i franquisme) van decantar la gent i van buidar el centre. Només tornarà a haver-hi un centre polític a Espanya quan es tanqui bé de veritat d'una vegada l'enorme cicatriu de la guerra. En totes direccions. I no està tancada.

Encara un últim comentari. La política espanyola –no tan sols la catalana!– té de sempre dos eixos. El social i ideològic, d'una banda, dretes i esquerres. De l'altra el que podríem anomenar eufemísticament l'eix territorial: a una punta el nacionalisme espanyol homogeneïtzador, en l'altra la construcció d'una Península ibèrica plural, confederal, federal de veritat o amb estats independents. En aquest eix, abans de la guerra –la guerra ho va canviar tot–, Azaña, que era un nacionalista espanyol, era també un centrista, en els termes de la seva època. El centrisme republicà ho era en els dos eixos. Ciudadanos, òbviament, però també el PSOE no són gens centristes, en aquest eix, no estan en el centre, sinó a un extrem. Ciudadanos, més que el PP i tot. El PSOE, a estones, tant com el PP. I quan pacten, opten per l'extrem. Difícilment poden construir des d'aquí un espai de centre,

Escriptor